

Evropski puls

Elektronski mjesecnik za evropske integracije | broj 112, januar 2015.

TEMA BROJA

Kako sporovi oko granica mogu da uspore put Crne Gore i ostalih država zapadnog Balkana u EU

Intervju

Medijski analitičar i nezavisni novinar,
Dragoljub Duško Vuković

Izazovi u EU

Siriza trese Uniju



Uvodnik:

Siriza i licemjeri



Vladan Žugić

Kako nazvati panično ponašanje Brisela i evropskih centara moći zbog pobjede Sirize na izborima u Grčkoj, dok ti isti stidljivo kritikuju autokratsku vlast **Viktora Orbana** u Mađarskoj?

Kako nazvati bezbrižne opaske centara EU na jačanje desničarskih snaga u Danskoj, Francuskoj... u poređenju sa njihovim reakcijama na pobjedu ljevičarske Sirize?

Kako tačno nazvati čestitku premijera **Mila Đukanovića**, koga je Indepedent proglašio jednim od 100 najimućnijih političara na svijetu, lideru Sirize **Alexisu Tsiprasu**? Protokolom!?

Kako nazvati oduševljenje Sirizom crnogorskih oponenata vlasti, dok bez preispitivanja sopstvene odgovornosti i politika idu iz izbornog poraza u poraz? Kompleksom!? Dok oni poskakuju na prve nacionalističke note, Cipras se bavio socio-ekonomskim problemima i srušio dominaciju nekoliko oligarskih porodica i dvije stranke u Grčkoj od 1974. Prava riječ je licemjerstvo.

Razvoj političkih odnosa u Evropi, poslije Drugog svjetskog rata pa do pada Berlinskog zida i SSSR-a, ukazuje da su komunizam i socijalizam, teoretski postavljene kao društva ravnopravnih, ideologije bliske jugu Evrope. U Francuskoj (nije **Francois Olland** bez razloga podržao Sirizu) i Italiji partie desnog centra su držale vlast do spuštanja gvozdene zavjese zahvaljući podršci SAD i strahu od sovjetske čizme stavljene 1956. na vrat Mađarskoj, a 1968. i Čehoslovačkoj, te pratećoj ekonomskoj zaostalosti Istoka u odnosu na Zapad. Savezničke snage su se sa komunistima u Grčkoj obračunali nakon pada fašizma, iako su oni bili ključna snaga pokreta otpora u toj državi.

Eventualni izlazak Grčke iz eurozone nije opasan za EU, jer njen BDP čini svega 2% BDP Unije. Siriza je opasana kao pojava za dominantni neoliberalni koncept EU. Sjutra Pademos u Španiji, onda ko zna kuda dalje... EU je sazdana na temljima solidarnosti i jednakih šansi.

Cipras mi ne djeluje kao licemjer. I, iako je pregovaračku ljestvicu sa EU o otpisu duga postavio dosta visoko, ne djeluje mi da će je previše spustiti i uprljati se.

Na kraju, Siriza, ako ništa drugo, predstavlja otrežnjujući šamar za elite EU i Balkana.

Kalendar

01. januar

Letonija predsjedava EU / Letonija preuzeala od Italije predsjedavanje Evropskom unijom, a kao svoje glavne prioritete istakla povećanje konkurentnosti i rad na energetskoj nezavisnosti EU.

06. januar

Politika proširenja na principu uslovljavanja / Letonija će tokom svog rukovođenja EU voditi politiku proširenja zasnovanu na principu uslovljavanja i individualnih zaslugama zemalja kandidata na ispunjavanju zadatih kriterijuma, piše u programu letonskog predsjedavanja. Letonija uviđa strateški značaj politike proširenja i tokom predsjedavanja će se truditi da unaprijedi tekuće pregovore sa Srbijom, Crnom Gorom i Turskom, navodi se dokumentu u kome se proširenje pominje u svega nekoliko redova.

15. januar

Od EU 270 miliona, Vlada najviše planira za vladavinu prava / Programom podrške EU Crnoj Gori do 2020. opredijeljeno je 270,5 miliona eura, tj. 10% više nego u prethodnom sedmogodišnjem periodu, saopšto glavni pregovarač **Aleksandar Andrija Pejović**. Vlada se, kako je naveo, opredijelila da ta sredstva troši kroz osam sektora, od čega najviše, 52,3 miliona eura, na vladavinu prava, a 47 miliona na unaprijeđenje demokratskog ambijenta.

20. januar

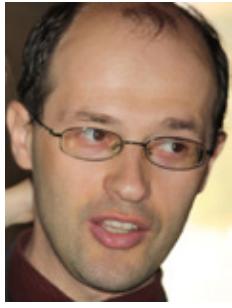
Napredak potreban na terenu, ne samo u akcionim planovima / Napredak u pregovorima Crne Gore sa EU mora biti praćen stvarnim napretkom na terenu, i ne bi trebalo da bude ograničen samo na usvajanje akcionih planova i strategija, navodi se u Nacrtu rezolucije o Crnoj Gori Evropskog parlamenta o kojem je raspravljalo njegov Odbor za vanjske poslove. U Nacrtu se ohrabruje brzi nastavak pregovora Crne Gore o članstvu, pod uslovom da se pokrenu i sprovode reforme, s naglaskom da se postignu opipljivi rezultati u vladavini prava. U dokumentu, koji je sačinio izvjestilac za Crnu Goru **Charles Tannock**, izražava se zabrinutost „zbog sve lošijeg stanja na polju slobode medija, zbog politizacije državne administracije, zbog ograničenog napretka u borbi protiv korupcije, koja i dalje prijeti stabilnosti demokratskih institucija i vladavini prava“, kao i zbog preteranog uticaja na nezavisnost sudstva, posebno pri izboru i karijernom napredovanju sudija i tužilaca.

EU i Balkan se moraju posvetiti dijalogu



Piše: Zhipka Zach Pagovski

“Nekad mi je bilo stalo, ali stvari su se promijenile”, pjeva Bob Dilan. Pjesma se ne odnosi na integraciju zapadnog Balkana u Evropi, ali ove riječi dobro opisuju stavove obje strane. Pa ipak, u interesu je zemalja zapadnog Balkana da se pridruže EU, kao što je i u interesu EU da im pomogne u pristupanju. Da bi se proces pokrenuo, potrebno je da EU redefiniše svoje osnovne vrijednosti, dok se zemlje zapadnog Balkana moraju suočiti sa teškim činjenicama iz bliske prošlosti kako bi izbjegle ponavljanja istih grešaka.



Piše: Nesti Gjeluci

Do skoro, učlanjenje u evroatlantske institucije i saveze poput EU i NATO se gotovo predstavljalo gotovo očigledan nacionalni cilj. Nakon pada komunističkih vlasta u istočnoj Evropi, ove institucije su predstavljale prosperitet i progres, što je i bio ključni sastojak evropske politike štapa i šargarepe. Kao vodeći poslijeratni projekat pomirenja i integracija na evropskom kontinentu, EU je dugo predstavljala magnet za mnoge zemlje. U posljede vrijeme, međutim, evropska ekonomska kriza i njene političke, socijalne i ekonomske posljedice po nove zemlje članice čine perspektivu članstva manje primamljivom.

No, novi predsjednik EK, **Jean-Claude Juncker**, kaže, da Unija neće primati nove članice u narednih pet godina. Obim i kompetencije Generalnog direktorata za proširenje su takođe smanjene, a fokus preusmjeren na odnose sa zemljama u evropskom susjedstvu. Sve to je razumljivo izazvalo zabrinutost među balkanskim državama u pogledu perspektive učlanjenja u EU.

Još skorije, Rusija **Vladimira Putina** jača svoj uticaj na različite načine, što bi moglo poljuljati evropsko opredjeljenje nekih balkanskih država. Od parada ruske zastave u Crnoj Gori do Putinove posjete Srbiji i planova za izgradnju plinskog cjevovoda Južni tok, ruski uticaj u jugoistočnoj Evropi raste. Koliko taj uticaj može predstavljati ozbiljnu alternativu balkanskim državama ostaje da se vidi, ali mađarski primjer demokratskog nazadovanja nije ohrabrujući.

Suočena sa konfliktom između Rusije i Ukrajine, Evropa ima priliku da redefiniše svoju poziciju i potvrdi posvećenost osnovnim principima poput slobode, prosperiteta, i ljudskog dostojanstva. Ove vrijednosti su sada na udaru, a nedavno

uspostavljenim demokratijama, poput onih na zapadnom Balkanu, su potrebni jasni podsticaji kako bi se približile društima zasnovanim na poštovanju ljudskih prava i vladavini prava. U suprotnom zapadna Evropa bi ih mogla ponovo izgubiti. Sukob oko imena između Grčke i Makedonije i dalje predstavlja prepreku makedonskom napredovanju ka EU. Grčko protivljenje bi moglo destabilizovati unutrašnju situaciju u Makedoniji obzirom na etničke podjele i političku polarizaciju. Slučaj BiH je, takođe, komplikovan zbog podjela na etničke tabore. Kosovo ne može da napreduje dalje u procesu proširenja zbog neriješenog sukoba sa Srbijom oko nezavisnosti. Crna Gora je možda najbliža članstvu. Sada se, međutim, Podgorica suočava sa ostrom kritikom iz EU zbog nedostatka napretka u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije.

EU mora da razumije da se ljudi u ovim zemljama još bore sa nerazriješenim sukobima iz prošlosti, a da je sama EU takođe dio te prošlosti. EU bi zato morala da aktivno potiče kulturu dijaloga i građanskog diskursa u regionu – dijaloga koji će voditi ka pomirenju i praštanju prošlih uvreda. I javnost u regionu i evroatlantske institucije moraju da vide da se Balkan udaljio od gorke etničke i vjerske mržnje koja je ne tako davno dovela do užasnih ratova. Sitne sukobe poput onih na fudbalskim utakmicama treba zaustaviti u korijenu kroz građanski dijalog kako bi se kroz konkretnе politike otvorio put ka saradnji između EU i zemalja Balkana kao unutar regionala.

U regionu treba ojačati kulturne norme otvorenosti ka građanskom dijalogu, sa susjedima i sa EU. U međuvremenu, EU mora postaviti jasan uzor za takav dijalog. Postavljanje ekonomskih, institucionalnih i političkih standarda je veoma važno, ali iza njih ostaju ljudi koji su ili kulturno nepripremljeni ili politički nemotivisani da promovišu takvo okruženje. EU takođe mora uvidjeti da se ove zemlje polako oporavljaju od bolnih inter-etničkih sukoba i autoritarne komunističke prošlosti, što otežava mogućnosti za pomirenje. Ali, i EU i zemlje Balkana treba da prepozna da se neke stvari jesu promijenile, i da pokažu da im je i dalje stalo, jer od toga zavisi budućnost i jednih i drugih.

Autori su funkcioneri odsjeka za razvoj i partnerstvo kancelarije German Marshall Fund-a u Washingtonu, SAD

Kako sporovi oko granica i nacionalistička nadgornjavanja mogu da uspore put Crne Gore i ostalih država zapadnog Balkana u EU

Granice koje udaljavaju od EU



Piše: Svetlana Pešić

Sporovi oko granica mogu da utiču na približavanje Crne Gore i ostalih zemalja zapadnog Balkana Evrpskoj uniji (EU) jer podstiču latentni nacionalizam od kojeg se region nije izlječio, saglasni su analitičari. Osim toga, kako ukazuju neki od njih njih, dijelu novih elita na Balkanu odgovara nacionalističko nadgornjavanje, jer time u drugi plan mogu da potisnu socio-ekonomski probleme, ali i pitanja reformi u vladavini prava, kao ključnom uslovu za članstvo u Uniju.

Pojavljivanje drona sa zastavom Velike Albanije na jesen prošle godine, iza čega nije jasno ko stoji, na fudbalskoj utakmici reprezentacija Srbije i Albanije u Beogradu dovelo je do razmjene retoričke paljbe između vlasti Srbije, s jedne, te Prištine i Kosova sa druge strane, ali i kamenovanja objekata čiji su vlasnici Albanci u Srbiji. Zbog drona su huligani u Podgorici kamenovali zgradu ambasade Albanije. Nedavno je organizovan i protest, sa oko 300 okupljenih, zbog posjete šefa kosovske diplomatičke misije **Hašima Tačija** Crnoj Gori, a koji je podržala Srpska pravoslavna crkva (SPC) i dio opozicionih partija koji se, da paradoks bude veći, zalaže za EU integracije. Ubrzo je, iznenadno, otvoreno pitanje razgraničenja Crne Gore i Bosne i Hercegovine (BiH) što je aktelizovalo i pitanje razgraničenja Crne Gore i Hrvatske na Prevlaci. Slučajno ili ne, kako tumače neki, kao reakcija na dešavanja u Podgorici, na demonstracijama kosovske opozicije, prije nekoliko dana, kamenovana je ambasada Crne Gore u Prištini. Ako se ovome dodaju reakcije na povratak **Vojislava Šešelja** iz Haga, nadgornjavanje Beograda i Zagreba, onda se može zaključiti da na Balkanu već godinama nije

Primjer Slovenije i Hrvatske pokazuje da ukoliko rješenja graničnih sporova nema u direktnim kontaktima, onda treba ići na međunarodni sud ili arbitražu. Nijedno od tih rješenja ne mora da znači pogoršanje međudržavnih odnosa. Najgore je odlagati rješavanje problema. Pustiti da se njihova radnjacija širi, ocjenjuje spoljnopolički komentator Boško Jakšić

Između netolerantnog nacionalizma i evrointegracije postoji jasan obrnuto proporcionalan odnos, kaže profesor na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu Zoran Stojiljković

bilo tako vruće. *"Normalizacija odnosa, regulacija konfliktata i sporova i regionalna saradnja (pred) uslov je daljeg puta Crne Gore i drugih zemalja regiona ka EU, ka odabranoj političkoj destinaciji. EU nedvosmisleno traži pacifikaciju konfliktata, a procedura prijema nove članice konsenzusom svih članica nameće dalja jasna ograničenja na tom putu. Na drugoj strani, nacionalistička retorika je zapaljiva i u našoj regiji ne može nikada ostati tek u granicama jedne države. Zaključak je jasan – između netolerantnog nacionalizma i evrointegracije postoji jasan obrnuto proporcionalan odnos"*, kaže za **Evropski puls** dr **Zoran Stojiljković**, profesor na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu.

Iako su posljednje dvije do tri godine pojedini političari, bosanski intelektualci i vladika SPC **Grigorije** javno izražavali stav da Sutorina treba



Zoran Stojiljković

da pripadne BiH, očekivalo se da za nekoliko sedmica u parlamentima dviju država bude i formalno usvojen Sporazum o razgraničenju. Onda je poslanik Socijaldemokratske partije (SDP) u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH **Denis Bećirović** podnio prijedlog rezolucije o Sutorini kojom traži da to zakonodavno tijelo "nepribatljivim, neutemeljenim

i štetnim ocijeni prijedlog ugovora o državnoj granici između BiH i Crne Gore". Parlamentarna Skupšina BiH je odlučila da ustavno pravna komisija do 27. februara povede raspravu o tom pitanju, iako je jasno da prema zaključima Badinterove komisije granice republika u SFRJ postaju državne granice novonastalih zemalja.

Spoljno politički komentator iz Beograda **Boško Jakšić** podsjeća na teritorijalni spor između Slovenije, kao članice EU, i Hrvatske koja tada nije bila članica tog elitnog kluba. Taj spor je usporio ulazak Hrvatske u EU zbog uslovljavanja Slovenije.

Iako nisu direktno pominjali taj primjer, premijer i šef crnogorske diplomatijske misije **Milo Đukanović i Igor Lukšić** su ukazali da Crna Gora, koja je daleko bliže članstvu u Uniju od BiH, ne može zbog Sutorine biti usporena na putu ka EU.

„Regionalna saradnja i dobrosusjedski odnosi nisu samo suštinski dio procesa integracije u EU, već i sastavni dio Izvještaja o napretku, koji EK redovno

izdaje, pa je zbog toga uloga EU značajna u čitavom regionu. Bez obzira što sporovi danas nemaju potencijal oružanih sukoba, oni imaju uticaj na brzinu integracija. Primjer Slovenije i Hrvatske pokazuje da ukoliko rješenja graničnih sporova nema u direktnim kontaktima, onda treba ići na međunarodni sud ili arbitražu. Nijedno od tih rješenja ne mora da znači pogoršanje međudržavnih odnosa. Najgore je odlagati rješavanje problema. Pustiti da se njihova radijacija širi”, ističe Jakšić.

Analitičar geopolitike **Blagoje Grahovac** kaže da su AVNOJ-evske granice i Dejtonski sporazum dva koheziona elementa BiH i da ne može postojati treći. *“Pokretači pitanja Sutorine su svjesni da su garant jedinstva BiH ova dva temelja i jedini cilj im je preživljavanje režima, lobirajući na ovaj način, a postoje bojazan da EU, briselska i vašingtonska administracija ne prepoznaju ove ciljeve i zato ovo može predstavljati prepreku na daljem putu EU, istakao je Grahovac.*

Na pitanja koje se tiču politike i prioriteta EU, Crna Gora ne može uticati, ali može da utiče na karakter, dinamiku i uspješnost reformi i društveno-ekonomskog razvoja, kao i na nastavak dobrih odnosa sa susjedima i u regionu – i njima treba da se u potpunosti posveti, pri čemu je od velikog značaja spremnost državnih organa i političkih snaga da oko tih pitanja ostvare što je moguće širi konsensus, kaže bivši šef crnogorske diplomatijske misije Branko Lukovac

im je preživljavanje režima, lobirajući na ovaj način, a postoje bojazan da EU, briselska i vašingtonska administracija ne prepoznaju ove ciljeve i zato ovo može predstavljati prepreku na daljem putu EU”, istakao je Grahovac.

Pokretanje pitanja Sutorine u pojedinim sredinama BiH, bivši šef crnogorske diplomatijske misije **Branko Lukovac**, vidi kao unutrašnja politička rivalstva i sukobe u BiH, želju da se na tome pridobije dio



Blagoje Grahovac

javnosti i steknu politički poeni – što je samo jedan u čitavom nizu unutar-političkih sukoba u BiH. *“Državni organi i politički faktori Crne Gore ne bi trebalo da, zbog ovakve situacije u BiH, dozvole da se dalje optereće ili ugroze dobrosusjedski odnosi, što može biti interes nekih nedobronamernih sredina. U vezi sa tim, smatram da nije trebalo praviti političko-diplomatsku demonstraciju oko potpisivanja ukaza o imenovanju ambasadora CG u BiH”, istakao je Lukovac. Takođe, Lukovac smatra da Crna Gora nema ozbiljnih graničnih problema sa susjedima te da oni, kao takvi, ne bi trebalo da uspore napredovanje Crne Gore prema EU. “Kada to kažem, imam u vidu status jedinog ozbiljnog definitivno neriješenog graničnog problema sa Hrvatskom – Prevlaku, za koju, ipak, postoji Privremeni sporazum još od decembra 2002., kao i*



Branko Lukovac

da, za ovih 12 godina, nije bilo nikakvih sporova u vezi primjene tog sporazuma. U svakom slučaju, dvije vlade su se dogovorile da će se angažovati kako bi se došlo do definitivnog rješenja, bilo kroz bilateralne pregovore dvije države, ili tako što bi, zajedničkom odlukom, povjerile mandat Međunarodnom sudu pravde u Hagu da doneše konačnu odluku".

On kaže da nema osnova niti nagovještaja da bi Hrvatska mogla iskoristiti članstvo u EU za nametanje rješenja i usporavanje procesa pregovora i napredka Crne Gore prema članstvu u EU. "Da su Hrvatska i Slovenija imale takav privremeni sporazum u vezi razgraničenja na moru u Piranskom zalivu, ne bi bilo moguće da se blokiraju pregovori i napredak Hrvatske prema članstvu u EU", dodaje Lukovac. On dalje pojašnjava da uprkos uglavnom povoljnem stanju odnosa Crne Gore sa susjedima, istinski napredak reformskih procesa u Crnoj Gori, ukupni odnosi u regionu, mogući novi prilazi EU politici proširenja kada je riječ o zapadnom Balkanu, te drugi regionalni i globalni problemi i prioriteti - mogu usporiti proces pregovora a time i perspektive članstva Crne Gore u EU u narednih 5-10 godina. "Na pitanja koje se tiču politike i prioriteta EU, Crna Gora ne može uticati, ali može da utiče na karakter, dinamiku i

uspješnost reformi i društveno-ekonomskog razvoja, kao i na nastavak dobrih odnosa sa susjedima i u regionu - i njima treba da se u potpunosti posveti, pri čemu je od velikog značaja spremnost državnih organa i političkih snaga da oko tih pitanja ostvare što je moguće širi konsensus", istakao je Lukovac. Direktorka istraživačkog centra "Populari" iz Sarajeva Alida Vračić smatra da je, prije svega, potrebno razdvojiti pitanja granica i nacionalistička nadgornjavanja, njihov kontekst i eventualne posljedice. "Pitanja granica i rasprave na teme kao što je Sutorina, Prevlaka i sl. su na neki način prirodan nastavak procesa osamostaljenja država nastalih raspadom bivše Jugoslavije. Nije neobično da postoje otvorena pitanja, ali je mnogo bitnije u tom kontekstu kako se pristupa njihovom rješavanju. Da li je uključena naučna, akademski zajednica, konsultovani pravi izvori ili samo govorimo o političkom nadmudrivanju zarad sticanja prava na nekim zamišljenim ciljevima. Zrelost društva u kojem živimo, a koje aspirira priključenju mnogo većoj zajednici (EU), pokazuje se, između ostalog, na taj način. Ukratko, sporovi, rasprave, tumačenja nisu sami po sebi loši, čak naprotiv, ako se vode na zreo i pametan način sa smislenim ciljevima", objašnjava Vračić.



Alida Vračić

Vračić je izričita da, nasuprot tome, ono što nas vraća u prošlost je nesvrishodna nacionalistička retorika: "Priča o velikoj Albaniji, velikoj Srbiji, ali i vrlo aktuelna pitanja ratnih zločina usporavaju već dugi niz godina reformske procese u regionu. Nakon burnih 90ih svima je jasno da nikakvi maksimalistički zahtjevi nisu mogući i da će biti potrebno naučiti diskutovati, tražiti, postizati stvari na pametan i koristan način".

Nije neobično da postaje otvorena pitanja, ali je mnogo bitnije u tom kontekstu kako se pristupa njihovom rješavanju. Da li je uključena naučna, akademski zajednica, konsultovani pravi izvori ili samo govorimo o političkom nadmudrivanju zarad sticanja prava na nekim zamišljenim ciljevima. Zrelost društva u kojem živimo, a koje aspirira priključenju mnogo većoj zajednici (EU), pokazuje se, između ostalog, na taj način. Ukratko, sporovi, rasprave, tumačenja nisu sami po sebi loši, čak naprotiv, ako se vode na zreo i pametan način sa smislenim ciljevima, objašnjava direktorka istraživačkog centra "Populari" iz Sarajeva Alida Vračić

Medijski analitičar i nezavisni novinar
Dragoljub Duško Vuković

Umjesto naviše, krenuli smo naniže

» Kako bi u najkraćem opisali stanje na medijskoj sceni Crne Gore?

Stanje na mediskoj sceni Crne Gore opisao bih kao - stanje opadanja. Kad to kažem, mislim na opadanje profesionalnih i etičkih standarda, na opadanje standarda zaposlenih u medijima i na opadanje povjerenja građana u novinarstvo. Ovo, naravno, ne znači da je sve ovo bilo na nekom značajno višem nivou od sadašnjeg, ali je problem u tome što je imperativ istorijskog trenutka bio da se ide naviše, a ne naniže, kazao je u razgovoru za Evropski puls medijski analitičar i nezavisni novinar Dragoljub Duško Vuković povodom Dana novinara Crne Gore - 23. januara.

» Što je razlog takvom stanju?

Više razloga utiče da stanje bude ovakvo kakvo jeste i da boljšitak ne treba očekivati u skorije vrijeme. Neki od tih razloga se nalaze u aktuelnom političkom, ekonomskom i socijalnom okruženju i taj kontekst ograničava i loše utiče na masovne medije generalno, a posebno na novinarstvo. Glavni mediji su, uglavnom, pod direktnom ili indirektnom kontrolom onih koji dugo imaju vlast u državi

i žele je sačuvati po svaku cijenu ili onih koji toj vlasti dugo i neefikasno oponiraju. I jedni i drugi medijima uglavnom pristupaju iz perspektive vlastitih interesa, dok je javni interes u drugom planu. Ovakvo stanje stvari nije podesno za razvoj odgovornog,

Moj je utisak da pogoršanje stanja na crnogorskoj medijskoj sceni koïncidira sa smanjenjem ili potpunim prestankom materijalne i intelektualne podrške iz Europe ovdušnjim medijima i medijskim profesionalcima

profesionalnog novinarstva, niti za artikulisanje i preduzimanje nekih ozbiljnijih emancipatorskih napora u medijima. Na žalost, ne postoji iole uticajniji medij koji je primarno fokusiran na služenje javnom interesu i koji žitelje nazovi ekološke države Crne Gore nastoji da emancipuje do nivoa samosvjesnih građana koji će svoju i sudbinu društva uzeti u svoje ruke.

» Koje je Vaše videnje rješenja, a kako to vidi vlast, i čemu vodi podijeljenost crnogorske medijske scene? Jedinstveno samoregulatorno tijelo se očigledno nije pokazalo realnim rješenjem?

Nije problem u tome što je medijska scena podijeljena. Niti svi treba da mislimo isto, niti svi mediji treba da budu u nekom blaženom saglasju. Svi, međutim, treba da poštuju bazične profesionalne i etičke standarde i da, kada je novinarstvo u pitanju, prvenstveno budu u službi javnog interesa. Sredinom minule decenije je postavljen temelj za jedan pozitivan trend – usvojen je paket modernih medijskih zakona, osnovan je, zahvaljujući parama stranaca, zajednički centar za obuku novinara i ostalih medijskih profesionalaca (Institut za medije), pokrenuta moderna novinarska škola i usvojen jedinstveni Kodeks novinara Crne Gore. Umjesto da se na tim temeljima nastavi gradnja, počelo je osipanje samih temelja. Jedna od ruševina je i nekada jedinstveno



Dragoljub Duško Vuković



Budući da u Crnoj Gori, a i u cijelom regionu, nedostaje autohtona kritična masa za preokretanje negativnih trendova, prirodno je da se ozbiljno računa na pomoć od faktora sa strane. Bojim se da takve pomoći neće biti u obimu i snazi koja bi bila potrebna. To može, na prvi pogled, djelovati obespokojavajuće, ali može biti i podsticajno.

dugoročno opasno za slobodu izražavanja u Crnoj Gori i Balkanu?

Budući da u Crnoj Gori, a i u cijelom regionu, nedostaje autohtona kritična masa za preokretanje negativnih trendova, prirodno je da se ozbiljno računa na pomoć od faktora sa strane. Bojim se da takve pomoći neće biti u obimu i snazi koja bi bila potrebna. To može, na prvi pogled, djelovati obespokojavajuće, ali može biti i podsticajno. Dok se god vi osvrćete i očekujete od drugog da vas spašava, vi ste skloni da potcenjujete vlastite potencijale i sposobnosti i ne razvijate ih. Najslada je i najodrživija sloboda za koju se čovjek sam izbore.

samoregulatorno tijelo, koje je kasnije kobajagi vaskrsnulo u formi jednog karikaturalnog Medijskog savjeta za samoregulaciju. Rješenje je, naravno, u tome da se obnove nekada solidni temelji, ali se bojim da je trenutno stanje u crnogorskom društvu i na medijskoj sceni takvo da to nije moguće.

» Kako objašnjavate činjenicu da je Srbija pod većom pažnjom EU i OEBS-a zbog slobode izražavanja nego Crna Gora u kojoj vlast kontroliše većnu medija, u kojoj postoji veliki broj neriješenih napada na novinare i imovinu medija, finansijski pritisci na nepodobne medije, a time i njihove novinare...?

Nijesam siguran da je suštinski baš tako kako sugerirate u pitanju, ali se može govoriti i o takvoj percepciji. U tom slučaju, može biti da smo mi u Crnoj Gori izgubili značaj 'pozitivnog primjera' i da su nas stranci zanemarili i pustili da se sami o svom jadu zabavljamo. Moj je utisak da pogoršanje stanja na crnogorskoj medijskoj sceni koïncidira sa smanjenjem ili potpunim prestankom materijalne i intelektualne podrške iz Evrope ovdašnjim medijima i medijskim profesionalcima.

» Koliko ovako stanje na globalnoj pozornici, kada su EU i međunarodne organizacije koje mogu izvršiti pritisak na nacionalne vlasti za okupljene sopstvenim problemima poput ekonomske krize, Ukrajne, ISIL-a, evo i Syrise,

» Kako komentarišete teroristički napad na "Charlie Hebdo" i činjenicu da su novinari sve češće meta terorističkih organizacija ili sukobljenih strana?

U svijetu koji se komeša pod udarima ekonomske, socijalne, političke i moralne krize i u kome ima sve više konflikata, nasilja, gnjeva, straha i osjećaja bezperspektivnosti ništa nije iznenadjuće, pa ni činjenica da neko upadne u novinsku redakciju i likvidira desetinu ljudi. Pokolj u redakciji satiričnog nedjeljnika "Charlie Hebdo" je zastrašujuća ilustracija stanja u kojem se svijet trenutno nalazi. Nadam se, ne i najava nečega još goreg, mada se upravo toga pribjavam. Novinari su, lake mete, jer su, zbog posla kojim se bave, nezaštićeni i lako dostupni. Na žalost, upravo zbog posla kojim se bave postaju i poželjne mete, i to, čini mi se više zbog onoga što simbolizuju nego zbog onoga što stvarno rade.

V.Žugić

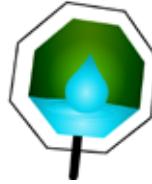
Mamurluk košta EU 155 milijardi eura



Mamurluk zaposlenih poslije proslava praznika veoma je skup za evropske kompanije i društvo. Prema izvještaju koji je za Evropsku komisiju uradio Centar za liječenje zavisnosti

i mentalno zdravlje (CAMH) iz Toronta, socijalni troškovi koji se pripisuju alkoholu u Evropi procjenjuju se na 155,8 milijardi eura godišnje. Stručnjaci ukazuju na brojne posljedice pretjeranog konzumiranja alkoholnih pića, ali i na to da EU nije donijela novu strategiju za borbu protiv posljedica alkohola. Svaki građanin EU stariji od 15 godina u prosjeku godišnje popije 12,5 litara čistog alkohola ili gotovo tri pića na dan, što je više nego dvostruko više od svjetskog prosjeka, pokazuju podaci iz izveštaja Svetske zdravstvene organizacije iz 2012, prenio je *EurActiv.com*. Istraživanje rađeno za sajt za putovanja *lastminute.com*, koje je obuhvatilo 1.500 ljudi u Velikoj Britaniji, pokazalo je da oko 25% zaposlenih dan nakon božićne proslave u firmi radi manje od četiri sata dok 20% javi da je bolesno.

Ircima prekipjelo zbog plaćanja vode



Najava uvođenja plaćanja vode iz česme u Irskoj u 2015. izazvala je veliko nezadovoljstvo i proteste u toj zemlji. Tokom jeseni održano je više protesta, a na posljednjem održanom u decembru okupilo se između 30.000 i 100.000, koliko navode različiti izvori.

Ovakva reakcija nije bila očekivana, s obzirom na to da su u Irskoj već godinama sprovedene mјere štednje bez otpora stanovništa, a naknada za vodu je dio mјera predviđenih dogовором o finansijskoj pomoći EU i MMG. Kada se uzmu u obzir sve predviđene olakšice, Irči će kubni metar vode plaćati u prosjeku 0,89 eura, što je najniža cijena u EU.

Snabdijevanje tekućom vodom do sada je finansirano porezima, a bilo je povjerenje lokalnim vlastima. Ova dužnost sada će biti data novoj polu-javnoj kompaniji Irish Water. Gnjev građana Irške doprinijelo je i otkriće da je ova kompanija dala dobre

naknade konsultantskim firmama i podijelila bonuse zaposlenima.

Politički uvodničar **Gerard Howlin** istakao je da je talas nezadovoljstva iznenadio vlasti nakon šest godina mirnog prihvatanja mјera štednje kojima je do sada ušteđeno 30 milijardi eura. On smatra da to može da dovede do pada vladajuće koalicije na sljedećim izborima planiranim za 2016.

Članice EU same da odluče žele li GMO

Evropska unija na putu je da novim propisom, koji će početi da se primjenjuje na proljeće, dozvoli članicama da na svojoj teritoriji ograniče ili zabrane gajenje kultura



koje sadrže genetski modifikovane organizme (GMO). Kod zabrane GMO članica će moći da se pozove na zaštitu životne sredine, poljoprivrednu ili socio-ekonomsku politiku, čak i ako Brisel da "zeleno svetlo" za gajenje. Protivnici GM kulture pozdravljaju novi propis dok ga pobornici napadaju tvrdeći da potkopava jedinstveno tržište.

Evropski parlament 13. januara usvojio je novu direktivu o GMO koja će stupiti na snagu na proljeće 2015, nakon što je odobri Evropski savjet. Direktiva o GMO predložena je još 2010, ali je došlo do zastoja zbog neslaganja članica pobornica i članica protivnica GMO.

GM kulture su široko rasprostranjene u obje Amerike i Aziji, dok se u EU gaje samo u pet članica. Monsantov kukuruz MON810 trenutno je jedina GM kultura koja se gaji u EU i to uglavnom u Španiji i Portugaliji, ali i u Češkoj, Rumuniji i Slovačkoj. GM krompir "Amflora" zabranjen je u EU odlukom suda 2013, nakon što je dobio "zeleno svetlo" EK.

Uz zemlje koje ih već gaje, pobornici GM kultura su i Velika Britanija i Holandija. Najoštriji protivnici GM kultura su Francuska, Njemačka, Luksemburg i Austrija koji su, kao i Bugarska, Grčka, Mađarska, Poljska i Italija, usvojili mјere zaštite od GMO.

Region u sukobu velikih sila

Evropska rampa za Rusiju na Balkanu

Amerika i njeni saveznici dijelom su se vratili na strategiju "hladnog rata" u Evropi, a u okviru nastojanja da se izoluje i sankcijama oslabi Rusija i njeni interesi na cijelom kontinentu, najprije uz veliki pritisak Vašingtona, zaustavljen je projekat gasovoda Južni tok, u čemu su najveću cijenu platile Bugarska i Srbija. To smatraju analitičari s obje strane Atlantika, a sad je Evropska unija stavila do znanja da "nije ostvarljiv" ni rusko-turski projekat gasovoda "Turski tok". Tim gasovodom bi se preko gasnog čvora na tursko-grčkoj granici gas dopremao u EU i time praktično, kao zemlja za tranzit ruskog gasa u Evropu, zaobišla Ukrajina koju Moskva smatra nepouzdanom.

U Evropskoj uniji su podijeljena mišljenja oko toga da li je Evropa sposobna da blagovremeno nadje zamjenu za ruski gas, ako bi Rusija zaista ostvarila prijetnju da isporuke preusmjeri sa Ukrajinom na "Turski tok", ili će Rusija naći novo tržište za taj gas ako ga Evropa neće. Velike nade se polažu u projekte gasovoda iz Azerbejdžana i Kipra i Izraela i upravo je o tome u Berlinu s kancelarkom **Angelom Merkel** razgovarao azerbejdžanski predsjednik **Ilham Alijev**.

Uz ocjenu američke agencije Stratfor da se Vašington vojno i politički vraća strategiji "hladnog rata", analitičari s obje strane Atlantika i diplomatice u Briselu smatraju da Rusija polako gubi uticaj i ekonomski pozicije na Balkanu.

Proteklih dana je došlo do prave američke diplomatske ofanzive na zemlje centralne i

Uz ocjenu američke agencije Stratfor da se Vašington vojno i politički vraća strategiji "hladnog rata", analitičari s obje strane Atlantika i diplomatice u Briselu smatraju da Rusija polako gubi uticaj i ekonomski pozicije na Balkanu.

južne Evrope, a i vodeći političari Njemačke, Velike Britanije i još nekih evropskih zemalja su posjetili Srbiju i Bosnu, gdje vlast predsjednika Republike Srpske **Milorada Dodika** vide kao jedno od ruskih uporišta, te su očekivali da će on izgubiti izbore oktobra prošle godine. Amerikanci su Hrvatskoj obećali izgradnju terminala za tečni gas na ostrvu Krk da bi se došlo do novih puteva snabdjevanja Evrope. NATO je istakao da je riješen da najviše moguće pomogne Crnoj Gori da ispunji uslove za poziv Podgorici ove godine, pošto je prethodno od Podgorice zahtjevano da iz obavještajnih službi ukloni pristalice ustaljenih veza s Rusijom.

Ključno važnu Bugarsku je posjetio američki državni sekretar **John Kerry** i u Sofiji izjavio da Vašington "zna koliko su ljudi u Bugarskoj zabrinuti zbog posljedica obustavljanja projekta gasovoda Južni tok" i zato su SAD "krajnje riješene da pomognu njenoj vladu". Kerry je predočio da će se naći novi izvori energije da se otkloni stopostotna zavisnost Bugarske od snabdjevanja gasom iz Rusije. Tako će biti angažovana američka Eksport-import banka, a američka kompanija Vestinghaus će, umjesto ruskog Rosatoma s kojim je Sofia potpisala ugovor, graditi novi reaktor u bugarskoj centrali Kozloduj, izgrađenoj ruskom tehnologijom. Analitičari u Briselu su ocijenili da se nova bugarska vlada **Bojka Borisova** "okrenula Zapadu".

Vidljivo je i da njemački vladajući vrh, bez obzira na razlike u koaliciji oko sankcija prema Rusiji, smatra da treba uložiti napore da se Srbija i zemlje zapadnog Balkana "ukotve" u proces ugradivanja u EU, bez obzira na to kada bi se tim zemljama mogla otvoriti vrata članstva. I dalje je na snazi, smatraju analitičari u Briselu, izjava





kancelarke **Angele Merkel** da se, u pogledu uticaja i djelovanja Rusije, "tu ne radi samo o Ukrajini, već i o Moldaviji, Gruziji, pa ako se to nastavi, moraćemo da postavimo i pitanje Srbije i drugih zemalja zapadnog Balkana". Njemački nedjeljničnik *Spiegel* se, s tim u vezi, pozvao na povjerljivi dokument Ministarstva inostranih poslova Njemačke u kojem se kaže da Moskva "vojnom saradnjom i isporukama gasa nastoji da Srbiju tješnje priveže uz sebe".

Rusija je, u međuvremenu, konačno odustala od izgradnje gasovoda Južni tok i Srbija je pretrpjela štetu i sad mora da traži nove izvore snabdijevanja energijom, a briselski centar za evropske studije Wilfred Martens je zaključio da je to bilo neminovno iz više strategijskih, pa i geopolitičkih razloga.

Američka agencija Stratfor smatra da Rusija posebno na Balkanu, u Srbiji i Bugarskoj, gubi trku s Evropskom unijom. Važan razlog za to vidi u slabljenju finansijske snage Rusije i u odustajanju Moskve od izgradnje Južnog toka, od kojeg su naročito Bugarska i Srbija očekivale energetsku bezbjednost i velike prihode. "Srpski premijer **Aleksandar Vučić** je izjavio da odluka Kremlja da odustane od Južnog toka, predstavlja cijenu sukoba među velikim silama", navodi Stratfor.

U velikoj analizi, Stratfor ukazuje da se Vašington vraća na strategiju "hladnog rata" i zato što je NATO ubrzano krenuo u pripremu mogućeg slanja moćnijih trupa "u slučaju ruske prijetnje agresijom" i počeo razmještanje naoružanja, oklopnih vozila i logistike od Baltika do Crnog mora: u Letoniji, Litvaniji, Estoniji, Poljskoj, Rumuniji i Bugarskoj.

"Vidljivo je i da njemački vladajući vrh, bez obzira na razlike u koaliciji oko sankcija prema Rusiji, smatra da treba uložiti napore da se Srbija i zemlje Zapadnog Balkana "ukotve" u proces ugrađivanja u EU, bez obzira na to kada bi se tim zemljama mogla otvoriti vrata članstva. I dalje je na snazi, smatraju analitičari u Briselu, izjava kancelarke Angele Merkel da se, u pogledu uticaja i djelovanja Rusije, "tu ne radi samo o Ukrajini, već i o Moldaviji, Gruziji, pa ako se to nastavi, moraćemo da postavimo i pitanje Srbije i drugih zemalja zapadnog Balkana"

Na to se nadovezuje mišljenje američke Fondacije Heritage da "Balkan ostaje područje nestabilnosti u Evropi... zbog sektaških podjela, urušenih ekonomija, ogromne nezaposlenosti, endemske političke korupcije". Heritage, koji je u svoje analize ugradio i poglede austrougarskog ministra **Benjamina Kalaja** da balkanske državice treba držati zavađene i tako njima vladati, smatra da je "Srbija oslonac Rusije na Balkanu".

"Rusija je podržala protivljenje Srbije nezavisnosti Kosova i kosovsku nezavisnost da bi opravdala svoje poteze na Krimu, u Južnoj Osetiji i Abhaziji", ocjenjuje Heritage i zaključuje da "sada nije vrijeme da se Rusiji dozvoli da spriječi napredak Balkana ka Evropi", već je "u najvećem interesu Amerike da održi Balkan na putu ka transatlantkoj zajednici nacija".

Izvor: EuroAktiv/Beta

Poglavlje 25: Nauka i istraživanje



dr Mladen Perazić

Važnost poglavlja 25 - Nauke i istraživanja se ogleda u činjenici da je u EU prepoznat značaj uticaja razvoja i primjene naučnih i tehnoloških dostignuća na razvoj ekonomije i cjelokupnog društva. Ova povezanost je naročito vidljiva posljednjih decenija, tako da nauka, kao područje koje stvara novo znanje, dobija sve više na značaju prilikom kreiranja strategija razvoja evropskog društva.

Aktivnosti Unije u oblasti nauke i istraživanja su definisane Glavom 19 Ugovora o funkcionisanju EU, a član 179. ovog Ugovora navodi da je cilj EU jačanje naučnih i tehnoloških osnova evropske privrede, u cilju podizanja njene konkurentnosti i efikasnosti. Stoga, EU promoviše međusobnu saradnju privrednog i naučno-istraživačkog sektora i podstiče naučno-istraživačku djelatnost i tehnološko razvojne projekte kako razvojnih centara preduzeća, tako i univerziteta i istraživačkih instituta u cilju efikasnijeg korištenja sinergetskog efekta. U tom smislu, EU pruža podršku realizaciji naučnih istraživanja i programa za tehnološki razvoj u preduzećima, univerzitetima, istraživačkim institutima i

centrima, kao i njihovoj međusobnoj saradnji. Takođe, podržava saradnju s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama u naučno-istraživačkom i tehnološko-razvojnog radu, kao i širenje i korišćenje rezultata istraživačkih i tehnoloških djelatnosti Unije, uz snažnu podršku obrazovanju i mobilnosti istraživača u Uniji.

Ciljevi afirmacije nauke i istraživanja iskazani su u Lisabonskoj strategiji, posebno u njenom dijelu koji određuje cilj izdvajanja 3% BDP-a za istraživanja i razvoj. Radi povećanja efikasnosti i saradnje u istraživanju i razvoju inovacija, Evropska komisija je 2000. predložila stvaranje Evropskog istraživačkog prostora. Cilj je smanjiti rasipanje energije i sredstava jer se oko 80% javnih naučnih istraživanja odvija na nacionalnom nivou. Navedeno je da se u tom cilju treba promovisati:

- *stvaranje evropskog tržišta istraživanja*, odnosno slobodnog prostora za kretanje znanja, istraživača i tehnologija radi jačanja saradnje, podsticanja konkurenčnosti i bolje alokacije raspoloživih resursa,
- *restrukturiranje evropskog pristupa istraživanju* boljom koordinacijom istraživačkih aktivnosti i politika na nacionalnom nivou i
- *razvoj zajedničke evropske politike prema istraživanju*, koja se neće odnositi samo na finansiranje istraživačkih aktivnosti, nego će uzimati u obzir i sve aspekte drugih nacionalnih i evropskih politika vezanih za istraživanja.

Pravne tekovine EU iz oblasti nauke i istraživanja zahtijevaju od država članica da preduzmu korake i sprovedu potrebne aktivnosti da bi se realizovalo Evropski istraživački prostor, kao i da obezbijede primjenu okvirnog programa istraživanja. Tekovine EU u ovom poglavlju ne zahtijevaju prenošenje pravila EU u pravni poredak zemlje.



Izradom odgovarajućih strateških dokumenata i uobličavanja zakonodavnog okvira u ovoj oblasti u Crnoj Gori se omogućio dalji razvoj i unaprijeđenja naučno-istraživačke djelatnosti. Zakon o naučno-istraživačkoj djelatnosti, koji je stupio na snagu 6. decembra 2005, usaglašen je sa primarnim izvorima prava Evropske unije, za oblast nauke i istraživanja (Ugovor o evropskim zajednicama). Pitanja iz oblasti nauke i istraživanja definisana su u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju u Glavi 8 (Politike saradnje), odnosno članu 112 (Saradnja u oblasti istraživanja i tehnološkog razvoja).

U Crnoj Gori je za politiku u oblasti nauke i istraživanja zaduženo Ministarstvo nauke. U cilju uključenja naučno istraživačke zajednice u izradu strateških smjernica razvoja nauke, formiran je i Savjet za naučno-istraživačku djelatnost koji pruža podršku Ministarstvu u unaprijeđenju naučno-istraživačke djelatnosti, analiziraju stanja i dostignuća u nauci, davanje stručnih prijedloga Vladi itd. Savjet, takođe, priprema Strategiju naučno-istraživačke djelatnosti i predlaže prioritete i aktivnosti za tekuću godinu. Naučno-istraživačkom djelatnošću u Crnoj Gori se bave i razvojni centri privrednih subjekata, visokoškolske ustanove, naučno-istraživački instituti i Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, čiji rad je regulisan posebnim zakonom.

Ministarstvo nauke ulaže velike napore da promoviše razvoj naučnog sektora i u tom smislu pružalo je podršku istraživačkoj zajednici putem informisanja i savjetovanja o međunarodnim programima naučne saradnje, posebno o EU programima FP7, COST i EUREKA. Prihváćene su inicijative crnogorskih istraživačkih timova koji su uključeni u tekuće evropske COST akcije. Takođe se kontinuirano prate aktivnosti novog okvirnog programa HORIZON 2020. Pored toga, odobren je projekat „Inovacije, nauka i visoko obrazovanje“ (*HERIC - Higher Education and Research for Innovation and Competitiveness*) koji ima za cilj da se osnaži kvalitet i relevantnost visokog obrazovanja i istraživanja u Crnoj Gori kroz reformu sistema finansiranja i obezbjeđenja kvaliteta visokog obrazovanja i jačanjem kapaciteta za istraživanje i razvoj. Ministarstvo je, takođe, realizovalo veliki broj konkursa za bilateralnu, naučnu i tehnološku saradnju. Vlada Crne Gore je 2011. usvojila je Studiju izvodljivosti za uspostavljanje centara uspješnosti i Studiju izvodljivosti za uspostavljanje naučno-tehnološkog parka u Crnoj Gori. Ministarstvo nauke godišnje raspisuje konkurs za sufinsaniranje nacionalnih naučno-istraživačkih projekata.

Postojanje licenciranih naučno-istraživačkih ustanova u Crnoj Gori, među kojima su i tri

Ulaskom u EU Crna Gora će adekvatno participirati u svim naučno-istraživačkim programima EU?

Crna Gora će morati da preduzme dodatne napore u jačanju ljudskih resursa i infrastrukturnih kapaciteta za efikasno učešće u okvirnim istraživačkim programima i integraciju u Evropski istraživački prostor. Crna Gora je započela sa integracijom u Evropski istraživački prostor ERA. Imenovani su i delegirani posmatrači u većini upravnih tijela ERA-e, kao i u Komitetu Evropskog istraživačkog prostora ERAC, a takođe Crna Gora učestvuje u Sedmom okvirnom programu za istraživanje FP7. Nije uključena u nuklearna istraživanja i od nje nije zahtijevano da se pridruži Okvirnom programu EUROATOM. Međutim, glavna prepreka za adekvatno učešće u EU programima će biti nedostatak iskusnih istraživača, nedovoljan broj istraživača u instituciji, nedovoljno iskusno administrativno osoblje i neadekvatna ili zastarjela oprema.



univerziteta, je odlična akademska i tehnološka podrška kreiranju centara uspešnosti i tehnoloških parkova kao značajnih komponenti tržišno orijentisanog tehnološkog razvoja i ekonomije zasnovane na znanju.

Napori koji se preduzimaju posljednjih godina su pokrenuti u cilju poboljšanja ukupnog stanja u naučno-istraživačkom sektoru Crne Gore, jer se mora primijetiti da i pored velikog broja aktivnosti naučno-istraživački rad nije adekvatno zastupljen u Crnoj Gori. Prema studiji Crna Gora u XXI stoljeću – u eri kompetitivnosti u Crnoj Gori 1.462 zapošljena radi u inovativno-istraživačkim institucijama ili 0.88% od zapošljenih u Crnoj Gori. Na doktorskim studijama se nalazi oko 300 studenata, pri čemu 40% na društvenim, 37% na medicinskim, 15% na inžinjerskim i 4% na prirodnim naukama. Studija navodi da je udio stanovnika sa tercijarnim obrazovanjem, u populaciji starosti od 25 do 64 godine, porastao na 9.5% (u EU 27 – 22.5%). Godišnje se u Crnoj Gori odbrani 0.16 doktorskih teza na 1000 stanovnika starosti 25–94 godine. Prosječ u EU je 1.5%.

Kao posljedica tog stanja, primjetno je da naučno-istraživački sektor karakteriše slaba infrastruktura i nedovoljan istraživački kadar, mali broj naučnih radova u međunarodnim časopisima i zanemarljiv broj patenata

i inovacija. U privrednom sektoru je zanemaren naučno-istraživački rad, tako da je 90% istraživačkog kadra zapošljeno na visokoškolskim ustanovama u Crnoj Gori, dok je u svijetu 60-70% u privredi, 10% u nacionalnim laboratorijama a 20% na univerzitetima. Nedovoljno finansijsko ulaganje u nauku u Crnoj Gori rezultira skromnom konkurentnošću, marginalnom međunarodnom reputacijom i sporadičnom prisutnošću u privrednom i javnom životu. I pored respektabilnih postignuća pojedinaca, naučno-istraživačkom sektoru u Crnoj Gori nedostaje kontinuirana javna i finansijska podrška, posebno privrednog sektora.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) Crna Gora se obavezala da će sarađivati sa EU na podsticanju saradnje na civilnim naučnim istraživanjima i tehnološkom razvoju, na temelju uzajamne koristi, raspoloživosti sredstava i odgovarajućeg pristupa njihovim relevantnim programima. Sporazumom je istaknuto da će se saradnjom naročito obuhvatiti prioritetne oblasti povezane s *acquis-em* u oblasti istraživanja i tehnološkog razvoja. Imajući u vidu preduzete aktivnosti posljednjih godina u promovisanju i poboljšanju stanja u sektoru nauke i istraživanja u Crnoj Gori i ostvarene rezultate ne očekuju se problemi u pregovorima u ovom poglavlju. Crna Gora je usaglasila svoje strateške ciljeve sa glavnim opredeljenjima EU u ovom sektoru.

Međutim, ipak se mora primijetiti, da bi u Crnoj Gori nauka, istraživanje i inovacije imale značajniji uticaj na održivi razvoj, potrebno je bolje urediti pristup finansiranju istraživanja i inovacija. Neophodno je veće ulaganje u nauku, obrazovanje i tehnologiju kako na nivou države, tako i u samim preduzećima jer je kvalitetan naučno-istraživački sistem uslov uspešnog razvoja cijelog društva.

Da li pobjeda ekstremne ljevice na izborima u Grčkoj vodi zaokretu u ekonomskoj politici Unije

Syriza trese EU

Na prijevremenim izborima, koje neki već nazivaju „istorijskim“, stranka grčke ljevice - Syriza je osvojila većinu glasova - 36%, ili samo dva mandata manje od absolutne većine. Iako relativno nova stranka na grčkoj političkoj sceni, popularnost Syrize je vrтoglavu narasla u posljednjih par godina, zahvaljujući njenom protivljenju politici stroge štednje. Syrizinu pobjedu je zato propratilo dosta bojazni među grčkim povjeriocima, ali i oduševljenje na strani mnogih ljevičarskih stranaka u Evropi, koje se nadalju da će ova pobjeda dovesti do zaokreta u ekonomskoj politici Evropske unije. Lider Syrize **Alexis Tsipras** insistira da će nova vlast značiti kraj politike štednje u Grčkoj. Sve stranke koje su bile odgovorne ili su makar pristajale na ekonomske reforme u posljednjih nekoliko godina su isključene iz pregovora o sastavljanju vlade, pa je koalicija na kraju sklopljena, pomalo neočekivano, sa nacionalističkom i desničarskom strankom Nezavisni Grci, koja ima vrlo malo zajedničkog sa Syrizom, osim beskompromisnog protivljenja reformama koje zahtijevaju EU i Međunarodni monetarni fond.

Upravo je neuspjeh posljednje runde pregovora sa Trojkom – EK, Evropskom centralnom bankom i MMF-om u novembru prošle godine i doveo do prijevremenih izbora u Grčkoj. Da ironija bude veća, 2014. godina je počela prilično dobro za vladu bivšeg premijera **Antonisa Samarasa** – grčke obveznice su vraćene na međunarodno tržište kapitala nakon četiri godine pauze, privreda je počela da pokazuje znake oporavka, a budžet je, po prvi put u više decenija, bio u višku.

Da su evropski zvaničnici bili malo popustljivi

Dovođenje privrede „u red“ je, međutim, skupo koštalo grčke građane: nakon nekoliko godina reformi, uz višestruko smanjenje plata i penzija, nezaposlenost je i dalje preko 25%, a anemičan ekonomski rast je učinio da javni dug ne samo da nije smanjen, već je i značajno porastao u odnosu na ukupni društveni proizvod: sa 108% iz 2008. na preko 175% u 2014.

Pritisnuta sa jedne strane građanima kojima je već presjela beskrajna štednja a sa druge strane Trojkom koja ponovo insistira na reformi penzionog

Lider Podemosa, Íñigo Errejón je objavio da „Grci konačno imaju vladu, a ne Merkelove marionete“, lider njemačke stranke ljevice Die Linke, Katja Kipping, je izjavila da je pobjeda Syrize početak „evropskog proljeća“. Čak je i Francios Hollande toplo čestitao Tsiprasu

osiguranja i povećanju poreza kako bi se osigurao balans budžeta za 2015., vlada Samarasa je potražila spas u ranom izlasku iz omraženog paketa pomoći. Nažalost, pregovori sa povjeriocima nijesu dobro prošli. Da bi dopustili Grčkoj da godinu dana prije roka podigne preostalih sedam miliona pomoći i osloboди se stalnog nadzora mjera restrukturiranja „odozgo“, Trojka je tražila da Atina obezbijedi još 2.5 milijarde eura u budžetskom okviru za ovu godinu, iako grčki pregovarači tvrde da bi samo 500 miliona uštede bilo dovoljno za balansirani budžet. Pregovori su propali, vlada je pala, a prijevremeni izbori doveli na vlast Syrizu. Evropski zvaničnici bi još mogli da zažale što nijesu bili malo popustljiviji sa prethodnom vlašću.

U pobjedničkom govoru nakon dobijenih izbora, Tsipras je već najavio da je Trojka „stvar prošlosti“: „Grčka je okrenula novi list. Grčka će ostaviti za sobom destruktivne mjere štednje, strah i autoritarizam. Ostavljamo za sobom pet godina muke i poniženja“. Tsipras tvrdi da je ovaj nivo grčkog duga neodrživ, i traži restrukturiranje dugovanja. Syriza je odmah zaustavila privatizaciju luke Piraeus, kao i grčke elektro-privrede, od čije prodaje su prethodne vlasti planirale da otplate dio dugovanja, u skladu sa programom privatizacije dogovorenim sa EU i MMF-om. Nove vlasti su, takođe, najavile povratak na posao javnih službenika koji su otpušteni bez odgovarajućeg opravdanja da bi se smanjio broj zaposlenih u javnoj upravi, i obećale da će povećati penzije za najsiromašnije penzionere.

Da li je sljedi Podemos u Španiji i čestitka iz Francuske

Za mnoge građane u drugim visoko zaduženim evropskim zemljama, pobjeda Syrize znači odstupanje od politike štednje „bez alternative“.

Britanski premijer David Cameron je rekao da će rezultati izbora u Grčkoj povećati ekonomsku neizvjesnost u čitavoj EU, predsjednik grupe Evropskih narodnih partija u Evropskom parlamentu Manfred Weber upozorio da evropski poreski obveznici nemaju namjeru da plaćaju Tsiprasova predizborna obećanja, a predsjednik EK Jean-Claude Juncker je najavio da će EU nastaviti da podržava Grčku, ali da Atina mora ispuniti obećanja

Druge partije ljevice širom Evrope se nadaju sličnim uspjesima. U Španiji, Syrizinu pobjedu je glasno proslavila novoosnovana stranka Podemos, koja bi prema istraživanjima mogla osvojiti najveći broj glasova na izborima u martu. Lider Podemosa, **Íñigo Errejón** je objavio da „Grci konačno imaju vladu, a ne Merkelove marionete“, i dodao da je „politika nepravednih i neučinkovitih mjera štednje poražena od strane građana, uprkos kampanji straha. Ucjene nijesu uspjele u Grčkoj, i neće proći ni u Španiji“. Lider njemačke stranke ljevice Die Linke, **Katja Kipping**, je izjavila da je pobjeda Syrise početak „evropskog proljeća“. Čak je i **Francios Hollande** toplo čestitao Tsiprasu, ukazujući na sličnosti između njegovih socijalista i grčke ljevice.

Kritike iz Njemačke i Brisela

Reakcije drugih evropskih lidera su, međutim, daleko od pozitivnih. EK je prije izbora prekršala sve običaje nemiješanja u unutrašnju politiku država članica, i otvoreno podržala kandidata desnog centra. Britanski premijer **David Cameron** je među prvima reagovao na pobjedu Syrise, izjavom da će rezultati izbora u Grčkoj povećati ekonomsku neizvjesnost u čitavoj Evropi. Predsjednik grupe Evropskih narodnih partija u Evropskom parlamentu **Manfred Weber** je pozvao Syrizu da nastavi sa mjerama štednje i reformama, i da će tek onda „Evropa stati u solidarnosti uz Grčku“. Weber je upozorio da evropski poreski obveznici nemaju namjeru da plaćaju Tsiprasova predizborna obećanja. Nešto pomirljivijim tonom, predsjednik EK **Jean-Claude Juncker** je najavio da će Evropa nastaviti da podržava Grčku, ali da Atina mora ispuniti obećanja data evropskim partnerima.

Grci, međutim, insistiraju da se otpłata dugova pod ugovorenim uslovima ne može nastaviti.

Novopostavljeni ministar finansija **Yanis Varoufakis** je rekao da pregovori neće biti jednostavni, ali da očekuje da će dvije strane naći zajednički jezik. Varoufakis kaže da ne želi objavu rata između Grčke i Evrope – umjesto toga, grčka vlada se nada da će naći saveznike u drugim evropskim zemljama koja imaju jednak loša iskustva sa politikom štednje, i već je ugovorila sastanke sa ministrima finansija Francuske i Italije. Francuska vlada je sa svoje strane upozorila da neće podržati oprštanje grčkih dugova, od kojih je oko 80% u rukama drugih evropskih vlada i međunarodnih organizacija poput MMF-a. Francuska je, međutim, otvorena za pregovore oko restrukturiranja kako bi se grčki dug učinio održivijim i Tsipras bi uskoro trebao da se sastane sa Hollandom kako bi razmotrili mogućnosti za takav korak. Ostatak lidera EU se nikako ne slaže i upozorava da bi smanjenje grčkog duga bilo protivno pravilima Eurozone. U najboljem slučaju, oni su spremni da ponude odlaganje rokova za isplatu, ali insistiraju da u tom slučaju Grčka mora igrati po pravilima. „Sigurno im nećemo otpisati dugove, ali možemo da razgovaramo o produženju rokova...to, međutim, ne znači da Grčka neće morati da nastavi sa ekonomskim reformama“, izjavio je finski premijer **Alexander Stubb**. Predsjednik grupe ministara finansija Eurozone, Jeroen Dijsselbloem, je potvrđio da u Evropi ne postoji podrška za otpisivanje grčkog duga. Najoštira je, kao i uvijek, bila Njemačka, čija kancelarka je poznata po insistiranju na strogim budžetskim pravilima. Njemački komesar **Guenther Oettinger** je upozorio da bi restrukturiranje grčkih dugovanja poslalo pogrešnu poruku drugim zemljama. „Ako smanjimo dug Grčke, to bi poslalo pogrešnu poruku Portugaliji, Irskoj, Kipru, Španiji...“ rekao je Oettinger. MMF je, takođe, upozorio da Grčka ne može tražiti specijalni tretman za svoje dugove. Postojeći program pomoći od oko 240 milijardi eura ističe 28 februara, i Syrizini zvaničnici su već najavili da će njihova vlada tražiti od povjerilaca moratorijum od nekoliko mjeseci kako bi se obje strane pregrupisale i razmotrile nove početne pozicije umjesto da samo nastave programe prethodne vlade. Ostaje da se vidi da li će grčka vlada uspijeti da nade saveznike u drugim članicama EU, ili će na kraju ipak morati da prihvati stara pravila igre.

Izvor: EurActiv

Koja su vaša ljudska prava i kako da ih zaštite?



Centar za građansko obrazovanje (CGO) je u okviru projekta "Ubrzajmo ljudska prava!", koji sprovodi u saradnji sa Građanskim inicijativa iz Beograda, uz finansijsku podršku Delegacije EU u Crnoj Gori, objavio brošuru "Koja su vaša ljudska prava i kako da ih zaštite", autorke Marijane Laković Drašković.

Brošura daje širok opseg informacija o ljudskim pravima koje garantuje država svim građanima i građankama, ali i pravima koja se dodatno garantuju pripadnicima manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica, osobama sa invaliditetom, ženama, kao i djeci.

Poseban fokus u publikaciji je na određenju pojma diskriminacije i ličnih svojstava, zakonskom okviru, praktičkim okolnostima u kojima se diskriminacija može javiti, kako i tome što građani i građanke treba da urade

*"Što su ljudi više nejednaki po svojim osobinama, tim potrebnije je nastojati da se jednakopravno ophodimo sa svima".
Tolstoj*

ukoliko smatraju da su diskriminisani. Dalje, publikacija daje osvrt na nadležne institucije poput Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ustavnog suda, Evropskog suda za ljudska prava i Komiteta za ljudska prava Ujedinjenih nacija.

Elektronsko izdanje je dostupno na: http://media.cgo-cce.org/2014/12/cgo-cce-prirucnik_ljudska-prava.pdf.

Pripremila: Vildana Ljujković



Jednake šanse za sve medije u Crnoj Gori



Piše: Ana Vujošević

U okviru realizacije projekta „Jednake šanse za sve medije“, koji je Centar za građansko obrazovanje (CGO) realizovao uz podršku njemačkog Ministarstva spoljnih poslova, posredstvom ambasade SR Njemačke u Crnoj Gori, sprovedeno je istraživanje o javnoj potrošnji u medijskom sektoru u Crnoj Gori u toku 2013. Cilj projekta bio je da doprinese podizanju svijesti o odgovornom trošenju novca iz Budžeta Crne Gore kroz ukazivanje na odnos koji javni sektor u Crnoj Gori ima prema medijima u vidu novčanih izdvajanja po različitim osnovama.

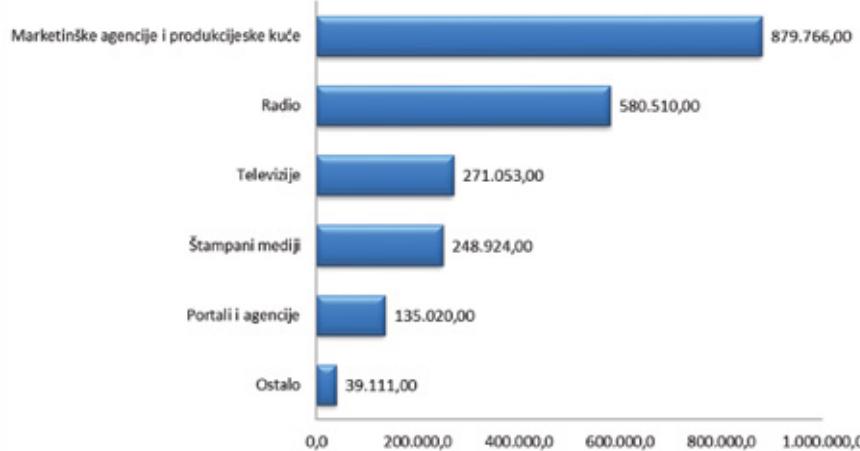
Javni sektor, po Zakonom o budžetu Crne Gore, obuhvata državne organe, opštine (jedinice lokalne samouprave), nezavisna regulatorna tijela, pravna lica, javne ustanove i privredna društva u kojima država ili opštine imaju većinski vlasnički udio.

Crnogorska medijska scena je pluralistička. Podaci Agencije za elektronske medije ukazuju da u Crnoj Gori postoji 20 TV kanala, 55 radio stanica, 6 dnevnih novina i 3 nedjeljnika. Ipak, ovaj sektor karakteriše duboka unutrašnja polarizacija, što djeluje ograničavajuće na ekonomsku i političku nezavisnost medija. Dodatno, mada ne postoji vidljivi mehanizmi direktnе cenzure i kontrole medija od strane države, zbog ograničenja propisanih Ustavom i medijskim zakonima, može se govoriti o tzv. prikrivenoj (ili *soft*) cenzuri, koja podrazumijeva praksu uticaja na medijsko izvještavanje primjenom finansijskog pritiska na medijske kuće, koje se smatraju kritičarima Vlade ili njene politike, i sa druge strane nagradjivanjem medija i pojedinih novinara koji pozitivno izvještavaju o Vladici.

Istraživanje CGO-a, sprovedeno od februara do decembra 2014., obuhvatilo je 251 organ javnog

sektora, dok je sa druge strane, istraživanjem mapirano 129 subjekata, fizičkih i pravnih lica, kojima su, po osnovu pružanja usluga oglašavanja, reklamiranja ili drugih specijaliziranih usluga iz ove oblasti, uplaćena novčana sredstva u 2013. Od 251 institucija kojima su traženi podaci na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, pozitivno je odgovorilo 169 ili 67,6%, dok je broj organa koji su imali troškove po navedenim osnovama bio 98 ili 39%. Ukupan iznos uplata medijima (štampanim, TV, radio, portalima, informativnim agencijama, marketinškim agencijama i produksijskim kućama, i ostalim vezanim subjektima), od strane 98 organa javnog sektora u 2013. iznosi 2.196.739,00 EUR. Imajući u vidu da dobijeni iznos čine troškovi svega 39% organa javnog sektora, koji su bili predmet istraživanja i imali troškove po ovom osnovu, može se prepostaviti da bi ukupan iznos bio značajno veći da su podaci bili dostupni i za ostale organe javnog sektora.

Od ovog iznosa, za štampane medije izdvojeno je 248.924,00 EUR ili 11,33%, TV kanale (uljučujući međunarodne i regionalne) 271.053,00 EUR ili 12,33%, za radio stanice 580.510,00 EUR ili 26,42%, portale i informativne agencije 135.020,00 EUR ili 6,15% dok je za marketinške agencije i produksijske kuće izdvojeno 879.766,00 EUR odnosno 41%. Za stavke koje spadaju u kategoriju «ostalo» izdvojeno je 39.111,00 EUR ili 1,73%, odnosno ukupno 2.154.384 EUR. Razlika u odnosu na ukupan iznos pojavljuje se zbog javnih organa koji su dostavljali ukupne iznose, ne precizirajući kome i po kojem osnovu su uplatili sredstva, te stoga ne mogu biti dio tabelarnog prikaza.



Presjek ukupnih ulaganja po kategorijama u EUR iznosima po strukturi pružaoca usluga

Presjek ukupnih ulaganja po kategorijama u EUR iznosima po strukturi pružaoca usluga
Najviše sredstava, od strane svih organa javnog sektora, prihodovala je «Pobjeda» i to 134,340.00 EUR ili 59% ukupno izdvojenih sredstava. Preciznosti radi, treba napomenuti da je do skoro država imala vlasnički udio u ovom listu od 84,7 %, čime je direktno godinama kršila Zakon o medijima. Pored oglašavanja, država je dodatno finansirala ovaj medij i kroz instrument državne pomoći sa 5.748.170,00 EUR. Kada se tome dodaju podaci da je Ministarstvo finansija u septembru 2014. platilo 5,6 miliona EUR za kredite koje je „Pobjeda“ imala kod dvije komercijalne banke, a tokom 2011. i 2012. godine 1,7 miliona EUR na ime aktiviranih garancija od strane «Societe General Montenegro» banke, kao i da je Vlada, tokom 2013, preuzela 2,8 miliona EUR duga tog preduzeća za poreze i doprinose zaposlenih, dolazi se do cifre koja premašuje više desetina miliona eura. Poređenja radi, ND „Vijesti“ su u istom periodu, od strane svih organa javnog sektora, prihodovali 19.681,00 EUR ili 9%, a nijesu imali nikakve uplate po osnovu državne pomoći.

Kada je riječ o televizijama, najviše sredstava, od strane svih organa javnog sektora, prihodovao je nacionalni javni servis RTCG i to 74.511,00 EUR ili 30% ukupno izdvojenih javnih sredstava. Pored toga, javni servis je u toku 2013. finansiran sredstvima iz budžeta Crne Gore u iznosu od 7.468.449 EUR. Uz navedeni iznos, RTCG je kao vanredni prihod uračunala i iznos od 2.400.000 EUR, koji se odnosi na preuzete dugove RTCG-a od strane Ministarstvom kulture i Ministarstvom finansija. Dakle, ukupna izdvajanja iz budžeta Crne Gore u cilju finansiranja javnog servisa, po više osnova su 9.848.449 EUR i čini 82,5 % ukupnih prihoda. Uporedjujući navedene podatke sa komercijalnom TV stanicom „Vijesti“, koja se po prihodima nalazi na drugom mjestu, sa uplaćenih 36.279,00EUR ili 13% sredstava od strane državnih organa, a imajući u vidu nemogućnost korišćena navedenih beneficija komercijalnih televizija u odnosu na javni servis, jasna je i razlika u načinu tretiranja ovih medija od strane države.

U dijelu portala, najviše sredstava, od strane svih organa javnog sektora, prihodovala je Analitika sa 63,849,00 EUR ili 48% ukupno uplaćenih sredstava. Portali CDM i Vijesti slijede sa mnogo skromnijim

iznosima, koji se procentualno kreću oko 5% od ukupnih sredstava.

Od ukupnih sredstava izdvojenih za radio stanice, 76% uplaćeno je lokalnim radio stanicama Herceg Novi, Kotor i Berane, dok prva komercijalna radio stanica koja se nalazi na četvrtom mjestu liste prihoduje 11% od ukupnih sredstava.

Bezmehanizma za dodjelu državne pomoći medijima, distribucija ovih sredstava ima potencijal da izazove ozbiljne devijacije na medijskom tržištu i ugrozi funkcionisanje jednih, ili unaprijedi poslovanje drugih medija na diskriminatornoj osnovi i suprotno politici konkurenkcije EU. Posebno zabrinjava kada se javna sredstva koriste u takve svrhe. Građani i građanke, kao poreski obveznici imaju pravo da znaju kako se troše javna sredstva, kao i da li način raspodjele tih sredstava utiče na nepristrasno izvještavanje medija o državnim organima odnosno u kojom mjeri ta raspodjela (ne)podržava pluralizam medija. Da bi se izbjegle zloupotrebe, raspodjela državnih finansijskih sredstva mora biti zasnovana na principima transparentnosti, uz primjenu pravila o javnim nabavkama. Takođe, finansijska izdvajanja organa javnog sektora, kroz oglašavanje i reklamiranje u medijima, treba biti zasnovano na jasnim kriterijumima, odnosno ne smije biti predmet slobodne procjene vršilaca javnih funkcija, kao što je to do sada bi slučaj.

Kompletno istraživanje je dostupno na: <http://media.cgo-cce.org/2014/12/cgo-cce-jednake-sanse-za-sve-medije-u-CG-2014.pdf>



JEDNAKE ŠANSE ZA SVE MEDIJE U CRNOJ GORI?

Održana završna konferencija Ubrzajmo ljudska prava!



Centar za građansko obrazovanje (CGO) je u okviru projekta *Ubrzajmo ljudska prava!*, organizovao konferenciju 15. januara 2015, u Podgorici kao završni javni događaj istoimenog projekta, koji je sprovodio u saradnji sa Građanskim inicijativama (GI) iz Beograda, uz finansijsku podršku EU u okviru EIDHR. Na otvaranju konferencije su govorili **Suad Numanović**, ministar za ljudska i manjinska prava u Vladi Crne Gore, **Nj. E. Mitja Drobnič**, šef Delegacije EU u Crnoj Gori i **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a.

Uvodničar prve sesije pod nazivom *Izazovi u primjeni modernog koncepta ljudskih prava* bio je **Zoran Pažin**, državni agent Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava a panelisti su bili **Bojana Selaković**, iz Građanskih inicijativa, **Milorad Marković**, iz Instituta za pravne studije i **Milena Perović Korać**, iz Monitorovog centra za

demokratiju i medije. Uvodne napomene o *Vulnerabilnim grupama i (ne)-vidljivim ljudskim pravima: pravima lica sa invaliditetom i crnogorskoj praksi* dala je **Marijana Laković Drašković**, advokatica, dok su panelisti bili **Milisav Korać**, iz Saveza "Naša inicijativa", **Dejan Tmušić**, iz Udruženja paraplegičara Cetinje i **Dragana Tripković**, iz NVO ATAK. Temu *Prevazilaženje rodne neravnopravnosti u Crnoj Gori: dokle smo stigli?* otvorila je **Nada Drobnjak**, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, a panelistkinje su bile **Olja Stojanović**, iz SOS telefona za žene i djecu ţrtve nasilja Berane, **Hatidža Neljajm** iz SOS telefona za žene i djecu ţrtve nasilja Ulcinj, **Jovana Hajduković**, iz Sigurne ženske kuće i **Ervina Dabižinović**, iz Centra za žensko i mirovno obrazovanje ANIMA.

Projekat *Ubrzajmo ljudska prava!* imao je za cilj jačanje uloge civilnog društva u promociji ljudskih prava i demokratskih reformi u Crnoj Gori, te podršku mirnom usklađivanju grupnih interesa, kao i konsolidovanju političkog učešća i zastupljenosti građana i građanki. Konkretnije, projekat je težio unapređenju praćenja i zaštite ljudskih prava u Crnoj Gori kroz pojačano i aktivno učešće organizacija civilnog društva. Projekat *Ubrzajmo ljudska prava!* je bio usmjeren i ka pružanju direktnе podrške organizacijama civilnog društva, različitog stepena razvoja, dodjelom finansijskih sredstava za sprovođenje projekata u lokalnim zajednicama, jačanjem njihovih kapaciteta radi uspješne realizacije projekata u skladu sa evropskim pravilima, i obezbjeđivanjem kontinuiranog savjetovanja tokom trajanja projekata. Na ovaj način, organizacije koje nijesu direktnе korisnice EIDHR u Crnoj Gori su stekle znanja i vještine o ljudskim pravima i zagovaranju za ljudska prava, ali i upravljanju projektima iz EU fondova, koji predstavljaju realne izvore finansiranja u budućnosti i mogućnost osiguranja finansijske održivosti njihovih programa. Završna konferencija je bila način da se javnosti predstave ključni rezultati projekta sa posebnim fokusom na prava nekih od najmarginalizovanih grupa, kako bi se u jednu cjelinu povezale sve aktivnosti koje su obuhvaćene istim, među kojima su i nalazi praćenja i procjene postojećeg zakonodavstva i institucija koje se bave ljudskim pravima u Crnoj Gori kao i prateće preporuke.



Na konferenciji su dodijeljeni i sertifikati grupi mladih novinara koji su pohađali obuku *u oblasti razvoja tehnika za praćenje u slučajevima kršenja ljudskih prava u Crnoj Gori i dodijeljene po prvi put nagrade za najbolji najbolje tekstove u izvještavanju o ljudskim pravima u 2014.* i to prva nagrada za tekst *Jad, muka i pola Demove kifle* Ivanu Čadenoviću iz "Vijesti", drugo mjesto za tekst *Vlahović prepisala 2/3 rada od stranih autora* Tini Popović i Mili Radulović iz "Vijesti", dok treću nagradu dijele *Zašto gladuju radnici Metalca* Milena Perović Korać iz "Monitora", *Sjećanje koje ne zastarjeva: slučaj Štrpcí* Zoran Radulović iz "Monitora" i *Mijenjaju brojeve predmeta da bi prikrili trajanje sudskih procesa* Mitar Rakčević iz "Dana".

Ambasador Pejović bio gost Evropskog kafea



Centar za građansko obrazovanje (CGO) je 19. januara 2015, uz podršku fondacije Friedrich Ebert, počeo sa realizacijom projekta *Evropski kafé*, u okviru kojeg je državni sekretar za evropske integracije i glavni pregovarač ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** razgovarao s predstvincima civilnog sektora o procesu pristupanja Crne Gore EU. U neformalnoj atmosferi je, u okviru glavne teme „Uloga i značaj NVO-a u procesu pristupanja EU“, fokus bio na ostvarenim rezultatima u 2014. i izazovima u 2015; rezultatima, mogućnostima i ograničenjima NVOa u radnim grupama za pripremu pregovora; kao i o mogućnostima sfinansiranja projekata NVOa ugovorenih kroz programe EU. Izvršna direktorka CGO-a **Daliborka Uljarević** je istakla da projekt *Evropski kafé* ima za cilj uspostavljanje neformalne komunikacije predstavnika civilnog sektora s donosiocima odluka iz Crne Gore, EU i država članica o

procesu pristupanja i najavila da će kroz ovu formu CGO nastaviti da osnažuje dijalog o procesu evropske integracije Crne Gore. Ambasador Pejović je pozdravio organizaciju *Evropskog kafea* kao platforme za kvalitetnu razmjenu mišljenja, pokretanje pitanja od značaja za proces pristupanja Crne Gore EU i pronalaženje zajedničkih odgovora i rješenja na potencijalne izazove na evropskom putu. Kada je riječ o saradnji s civilnim društvom, glavni pregovarač je podvukao važnost njihove uključenosti i doprinosa koji pružaju pregovaračkoj strukturi znanjima i ekspertizom koju posjeduju njihovi predstavnici.



Praćenje rada skupštinskih odbora

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je otpočeo sa sistemskim praćenjem rada nekoliko odbora Skupštine Crne Gore koji po svojim nadležnostima pokrivaju i teme kojma se CGO bavi. Tako je 23.januara 2015. sjednicu Odbora za politički sistem, pravosude i upravu, na kojoj su se razmatrali prijedlozi Zakona o državnom tužilaštvu i Zakon o specijalnom državnom tužilaštvu pratio **Nikola Djonović**, koordinator programa u CGO-u. Dalje, 26.januara 2015. je održana sjednica Zakonodavnog odbora, na kojoj se pored brojnih prijedloga zakona našao i Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o inspekcijskom nadzoru, a sjednicu je pratila **Tamara Milaš**, saradnica na programima u CGO-u. Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport je sjednicu imao 27.januara 2015. i na istoj su se članovi Odbora upoznali sa Studijom o saradnji sa naučnicima iz dijaspora; Izveštajem o sprovođenju strategije saradnje sa dijasporom i akcionog plana za period 2011-2014 i Informacijom o realizaciji projekta Inovaciono-preduzetničkog centra »Tehnopolis« Nikšić, a na sjednici je učestvovala **Snežana Kaluđerović**, koordinatorka programa u CGO-u. Odbor za evropske integracije je sjednicu održao 28.01.2015. usvajajući Izveštaj o radu Odbora za 2014. i Plan rada za 2015, a tu sjednicu je pratila **Jelena Nedović**, asistentkinja na projektima u CGO-u.

Predstavnici/e NVO sektora sa ministarkom unutrašnjih poslova Finske

Tokom zvanične posjete Crnoj Gori, ministarka unutrašnjih poslova Finske **Paivi Rasanen** se susrela sa predstvincima NVO sektora **Daliborkom Uljarević**, izvršnom direktorkom Centra za građansko obrazovanje (CGO), **Vanjom Čalović**, izvršnom direktorkom MANS-a, **Zlatkom Vujovićem**, predsjednikom UO CEMI-ja i **Jovanom Marović**, koordinatorom istraživanja u Institutu Alternativa sa kojima je razgovarala o ključnim izazovima u pregovaračkom procesu sa posebnim akcentom na poglavљa 23 i 24 – Pravosude i temeljna prava i Pravda, sloboda i bezbjednost.

Pisanje projekata za EU fondove

U okviru SPEED UP projekta, u organizaciji NVO Juventas i SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica, uz podršku Delegacije EU u Crnoj Gori, održana je jednodnevna sesija na temu finansiranja organizacija civilnog društva iz evropskih fondova, 20. januara 2014. u Podgorici. Ovasesija predstavlja nastavak treninga „Pisanje prijedloga projekata i upravljanje projektnim ciklusom“ na osnovu kojeg su učesnici izradili svoje sopstvene projektne prijedloge. **Romain Boitard**, predstavnik Delegacije EU u Crnoj Gori, predstavio prioritete EU finansiranja i dao niz savjeta za pisanje uspješnih projektnih prijava. **Biljana Zeković**, **Boško Nenezić** i **Ivana Vujović** su u svojstvu trenera detaljno analizirali radove polaznika. Ispred Centra za građansko obrazovanje (CGO) na sesiji je učestvovala **Željka Ćetković**, saradnica na programima.

A.V

Conference “Being a citizen in Europe”

The 2015 bEUCitizen Annual Conference will include a two-day international and interdisciplinary conference (29-30 June) open to both participants in the bEUCitizen research project and external scholars. The Conference, entitled ‘Being a citizen in Europe’, is divided into four thematic streams, addressing different aspects of European citizenship, its historical development, the rights that European citizens have within the present-day European Union and the multiple legal, practical and other barriers they still face in exercising these rights, depending on their capacity and their status. We welcome scholarly papers on the themes addressed below. We are particularly looking for analyses and critical assessments from scholarly disciplines such as history, sociology, political science, law, philosophy, and economics, as well as for interdisciplinary papers, combining two or more of the aforementioned disciplines. Abstracts, which should be no longer than 500 words, need to be submitted by 28 February 2015, and must be sent via the online form available on the Conference website. The organizing committee will select conference contributions before 15 March 2015. A full paper must be submitted by 15 May 2015. The 10 best submissions based on abstracts of PhD students will receive a reimbursement of maximum 500€ for travel costs and hotel fees. Venue: Zagreb (Croatia), 29- 30 June 2015.

More information on: <http://www.beucitizen2015.eu/>

Prague Summer Schools 2015

Prague Summer Schools are seven-day academic programmes designed to bring together undergraduate and graduate students of various nationalities and academic backgrounds to enjoy their summer holidays in the unique academic and cultural environment. Prague Summer Schools (PSS) are organized by the Schola Empirica, Prague based NGO and Educational Institution accredited by the Czech Ministry of Education, Youth and Sports. The Schools will take place from 4 to 11 July 2015, in Prague. Deadline: 31 March 2015

More information on: <http://www.praguesummerschools.org/about-us>

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku fondacije Friedrich Ebert od 2005. Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik: Vlada Žugić

Uredivački kolegijum: dr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, Svetlana Pešić, Ana Vujošević

Prevod i lektura: CGO

Prelom i ilustracije: Dragana Koprivica

Producija: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Adresa redakcije: Njegoševa 36/I Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327 ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org ili se pretplatiti za direktnu mjesečnu elektronsku dostavu putem maila ep@cgo-cce.org